

Рис. 1. Напрями підвищення ефективності праці на підприємствах торгівлі

Отже, врахування галузевих особливостей торгівлі та вимог до персоналу торгівлі уможливило використання усіх напрямів підвищення ефективності праці, що забезпечуватиме ефективність та конкурентоспроможність підприємств торгівлі загалом.

Література

1. Економічна теорія : Посіб. для студ. вузів / С. В. Мочерний. — К. : Акад., 1999. — 589 с.
2. Господарський кодекс України: електронний ресурс. — Джерело доступу: <http://code.leschishin.org/ec/>

УДК 336.221

Шалімов В. В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

МІСЦЕВЕ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЙОГО РОЛЬ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ ТА БІЗНЕСУ НА ЗАСАДАХ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Система місцевого оподаткування повинна не лише забезпечувати потреби місцевих бюджетів у надходженні коштів, а й враховувати необхідність забезпечення принципів соціальної відповідальності бізнесу та органів влади.

Фактично механізм місцевого оподаткування може бути охарактеризований такими вимогами Податкового кодексу України [3]: 1) передбачено чіткий перелік місцевих податків і зборів, а установлення місцевих податків і зборів, не передбачених Кодексом, забороняється; 2) до повноважень Верховної Ради України належить визначення переліку місцевих податків і зборів і їх основних елементів, установлення яких належить до компетенції сільських, селищних, міських рад і рад об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом і перспективним планом формування територій громад; 3) передбачено, що місцеві ради обов'язково установлюють єдиний податок і податок на майно (у частині транспортного податку та плати за землю) та вирішують питання щодо встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору; 4) до повноважень сільських, селищних, міських рад щодо податків і зборів, зокрема, належить встановлення ставок місцевих податків і зборів у межах ставок, визначених Податковим кодексом; 5) не дозволяється сільським, селищним, міським радам і радам об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом і перспективним планом формування територій громад, встановлювати індивідуальні пільгові ставки місцевих податків і зборів для окремих юридичних осіб і фізичних осіб — підприємців і фізичних осіб або звільняти їх від сплати таких податків і зборів. Закон України «Про місцеве самоврядування» [2] у складі повноважень сільських, селищних і міських рад передбачає загальні положення: встановлення місцевих податків і зборів відповідно до Податкового кодексу України, прийняття рішень щодо надання згідно чинного законодавства пільг по місцевих податках і зборах, а також земельному податку. Серед основних проблем місцевого оподаткування у контексті необхідності забезпечення принципів соціальної відповідальності як фундаментального базису соціально-економічного розвитку регіону варто відзначити відсутність права органів місцевого самоврядування на встановлення власних податкових преференцій на своїй території.

Ефективність місцевого оподаткування має визначитися виходячи з принципів оподаткування. Так, Податковим кодексом України [3] визначено такі засади оподаткування в Україні: загальність оподаткування; рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації; невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі

порушення податкового законодавства; презумпція правомірності рішень платника податку; фіскальна достатність; соціальна справедливість; економічність оподаткування; нейтральність оподаткування; стабільність; рівномірність і зручність сплати; єдиний підхід до встановлення податків і зборів. Принцип соціальної справедливості тлумачиться як установа податків і зборів відповідно до платоспроможності платників податків, тобто враховується соціальна відповідальність лише перед однією з груп учасників податкових відносин — платники. Підтримуючим принципом є принцип фіскальної достатності, який передбачає встановлення податків і зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями, проте не акцентується увага на важливості та першочерговості конкретних витрат бюджету. Серед цих принципів відсутній принцип стимулювання, але беззаперечним є факт, що податки в цілому та місцеві податки та збори зокрема як фіскальні інструменти мають сприяти стимулюванню та активізації соціально-економічного розвитку.

Основні принципи формування фінансових ресурсів місцевих і регіональних органів самоврядування визначені у Європейській хартії місцевого самоврядування [1] (хоча б частина фінансових засобів органів місцевого самоврядування має надходити за рахунок місцевих податків чи зборів, ставки яких ці органи визначають у межах закону, а органи місцевого самоврядування мають право в межах закону самостійно визначати ставки місцевих податків і зборів) та рекомендаціях Ради Європи [4] (наділення органів місцевого самоврядування правом встановлювати розміри ставок у певних, але суттєвих межах, достатніх для забезпечення фінансування місцевих програм; визначення пільг і звільнень щодо місцевих податків і зборів виключно рішеннями представницьких органів місцевого самоврядування, а не законом).

Відсутність у органів місцевого самоврядування можливості впливати на визначення місцевих податків і зборів з метою врахування принципів соціальної відповідальності не сприяє соціально-економічному розвитку регіону. Для цього необхідно вирішити питання розширення повноважень місцевих органів самоврядування, місцевих органів влади та територіальних громад щодо встановлення елементів місцевих податків і зборів.

Список літератури

1. Європейська хартія місцевого самоврядування. URL :http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036 (дата звернення 20.10.2020).
2. Закон України «Про місцеве самоврядування» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР (зі змінами та доповненнями). URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр> (дата звернення 20.10.2020).
3. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року №2755-VII. (зі змінами та доповненнями). URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 20.10.2020).
4. Recommendation Rec (2005) 1of the Committee of Ministers to member states on the financial resources of local and regional authorities. URL: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=812131> (дата звернення 20.10.2020).

УДК 657.631.8:332.012.2

Шалімова Н. С.

доктор економічних наук, професор
декан факультету обліку та фінансів
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

РОЛЬ АУДИТУ ЯК ІНСТИТУТУ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ ТА ДЕРЖАВИ

Теорія агентських контрактів, у рамках якої доводиться необхідність аудиту, фактично є однією з теорій контрактів, що розвиваються в рамках інституціональної економічної теорії і розглядають взаємодію учасників контракту як антагоністичну, а їх поведінку – як раціональну і максимізуючу. Проведення аудиту та інших завдань з надання впевненості дозволяє зменшити ймовірність виникнення несприятливого вибору та морального ризику, оскільки аудит може бути використаний як для встановлення типу агента (у цьому випадку аудит є прикладом засобів фільтрації, сигналізації та раціоналізації), так і для протидії опортуністичній поведінці (у даному випадку — прикладом засобу контролю та налагодження стимулів агента).